

Colegiul Național Pedagogic „Ștefan cel Mare” Bacău
Coordonator: prof. Ana-Maria Bondăreț
Concursul Lecturiada 2026 – Nevoia de omenesc și de omenie
Secțiunea: (Digi)evenimente
21 martie – Ziua Internațională a Poeziei

*Moto: „Vedem aici – poate mai bine decât în alte părți – efortul creator și căutarea formei,
a cuvântului perfect, tot astfel cum vedem nașterea unor experimente poetice îndrăznețe...”*

Ioana Bot și Cătălin Cioabă – Din penumbra tiparului

Titlul proiectului: Alchimia versului. Din penumbra manuscriselor eminesciene în lumina digitală

Grup țintă: Clasa a X-a H, profil Filologie

Tema: Metamorfozele planului terestru și cosmic în laboratorul manuscriselor eminesciene. Explorarea „șantierului literar” al poetului prin prisma ciocnirii celor „două lumi” (ideale și concrete) din poezia „Floare albastră”, folosind AI-ul ca instrument de „șlefuire” pentru crearea de instapoezie.

Argument: Într-o epocă a algoritmilor generativi, a opta nevoie din decalogul lui Solomon Marcus – nevoia de omenesc și de omenie – devine o coordonată esențială pentru actul lecturii. Proiectul de față pornește de la premisa că poezia nu este un simplu produs finit, ci o formă de „omenie” înțeleasă ca efort, suferință și trăire. Opera cunoscută a lui Eminescu reprezintă doar vârful unui „aisberg”, în timp ce manuscrisele conțin „profunzimi fascinante” care susțin marile reușite antume. Acest proiect propune ieșirea din clișeul „poetului național” și intrarea în „cazanul alchimic” al creației, dezvăluind un Eminescu „om”, un giuvaergiu care trudește asupra fiecărei imagini, lăsând în urmă „cioburi diamantine” și o „pilitură de aur”. Aceste forme, deși tranzitorii, sunt perfecte tocmai prin amprenta lor umană.

Pornind de la provocarea Lecturiadei 2026, „**AI, n-AI Poezie!**”, proiectul propune un dialog între „laboratorul alchimic” eminescian și „laboratorul AI”. Prin utilizarea instapoeziei și a instrumentelor algoritmice, elevii devin colaboratori în procesul de „șlefuire” a versului, experimentând efortul creativ al poetului care „trăia scriind”. Formatul de *instapoezie* (impact vizual și concis) devine puntea prin care limba lui Eminescu, „foarte apropiată nouă”, se sincronizează cu sensibilitatea generației digitale.

Scop: Scopul acestui proiect este celebrarea Zilei Internaționale a Poeziei prin explorarea interdependenței dintre textul antum („Floare albastră”) și „cioburile diamantine” din manuscrise, folosind exerciții de recreare digitală (AI), pentru a înțelege procesul creativ ca flux continuu și tranzitoriu.

Obiectivele proiectului:

Cognitive:

- Să identifice rețeaua de motive antitetice (terestru/cosmic) în fragmente inedite din manuscrise.
- Să utilizeze prompt-uri complexe pentru a genera imagini, a vizualiza metafore și a completa un text.
- Să creeze produse digitale de tip instapoetry cu impact estetic.
- Să distingă între generarea brută AI și versul șlefuit de sensibilitatea umană.
- Să analizeze limitele AI-ului în raport cu intuiția poetică.

Afective:

- Să valorizeze efortul creator („umanitatea” scrisului) în detrimentul rezultatului instantaneu.
- Să experimenteze plăcerea lecturii în „penumbra tiparului”, descoperind un Eminescu inedit.

Activități:

Activitatea 1: Video TED și Dezbateri (Poesia vs. AI) – ora 1

Sarcini:

- Vizionarea filmului „What makes a poem... a poem?” de Melissa Kovacs. (Ce face o poezie...o poezie? - <https://www.youtube.com/watch?v=JwhouCNq-Fc>)
- **Întrebare reflexivă:** Ce poate poezia și nu poate AI-ul? - sugerată în preambulul provocărilor (Digi)evenimentului „AI, n-AI poezie”, Lecturiada 2026.

Inspirați de materialul prezentat, elevii reflectează asupra nevoii de „omenesc” (emoție, suferință, efort, trăire) vs. generarea statistică a algoritmilor. Răspunsurile lor subliniază ideea că AI-ul poate mima structura și rima, dar nu poate genera efervescența scrisului sau emoția (dorul, nostalgia, bucuria etc.) consumată odată cu viața proprie care închide oglinda sufletului.

Activitatea 2: Prezentarea „Laboratorului eminescian”

Sarcina: Scurtă analiză a prefetei „Din penumbra tiparului” din volumul: „*Eminescu. Versuri din manuscrise*”. Prezentarea conceptelor: „laborator de creație”, „cioburi diamantine” și „perfecțiunea tranzitoriului”. Se discută ideea că Eminescu nu era doar poetul „inspirat”, ci artizanul care, trudind, construiește o rețea infinită de sensuri.

Concepte cheie:

- **Laborator de creație:** „Șantierul literar” unde versurile circulă într-o „irigație lirică” în zigzag.
- **Cioburi diamantine:** „Crâmpoie închegate”, versuri care viețuiesc prin ele însele.
- **Perfecțiunea tranzitoriului:** Ideea că Eminescu nu se temea de versul imperfect, dar adesea părăsea forme care atingeau deja perfecțiunea în drumul lor spre alt proiect.

Activitatea 3: Vânătoarea de „cioburi diamantine”

Sarcina: Elevii clasei, împărțiți în două grupe, primesc texte poetice din manuscrise care rezonază cu poezia „Floare albastră” și extrag câte cinci fragmente (2-3 versuri) pentru cele două planuri antitetice care simbolizează ciocnirea dintre două lumi:

- **Grupul 1:** Căutați în texte fragmente despre „lumea de sus” (cosmicul). (Ex: „colonii de stele de aur”).
- **Grupul 2:** Căutați fragmente despre „lumea de jos” (idila în codru). (Ex: „Codrul verde ne îngână / Hai ș-o merge mână-n mână”).

Pentru a ilustra „lumea de sus” (planul cosmic/ cunoașterea absolută), elevii au ales fragmente care rezonază cu izolarea geniului în „ceruri nalte” și cu imensitatea spațiului stelar din „Floare albastră”, astfel:

- „Lin stelele se-nhamă / La carul lunei blonde – Prin vămile veciei”,
- „În câmpiile albastre ale cerurilor – pleacă / Colonii de stele de-aur dintr-a raiului prisacă”,
- „Stele-n ceruri, stele-n valuri / Și-nălțimile albastre / Lumea sufletelor noastre”,
- „discul blândeii lune/ Trece rariștea de fag / Sună buciul cu drag”,
- „Cerule mândru și deschis / Ce stelele-și așterne / Nu e și el decât un vis / Al liniștei cele eterne?”.

Pentru a ipostazia „lumea de jos” (planul terestru/ idila din codru), fragmentele alese oglindesc chemarea iubitei la fericirea concretă, sub tei, în mijlocul naturii vii:

- „E un miros de tei în crânguri / Dulce-i umbra de răchiți / Și suntem atât de singuri / Și atât de fericiți”.
- „Codrul verde ne îngână / Hai ș-o merge mână-n mână”.
- „Dă-mi o gură, numai una / Nime-n lume n-o s-auză”.
- „Unde-i teiul cu-a sa umbră / Cu-a lui flori pân’ în pământ?”.
- „Vino din păduri / Ca să-mi spui povești / Cu căutături / Îngerești”.

Activitatea 4: Alchimia vizuală (generare de imagini AI)

Sarcina: Scrierea de prompturi (cerințe) complexe pentru generatorul de imagini, cu scopul de a crea fundalul potrivit pentru fiecare fragment selectat. Ulterior, elevii integrează în imagine și versurile alese de ei.

Exemplu:

- *Fragment:* „Vino din păduri / Ca să-mi spui povești / Cu căutături / Îngerești.”
- *Prompt AI:* „În prim-plan o fată cu părul ca niște valuri aurii căzându-i pe umeri, apariție șăgalnică, atmosferă romantică, lumina lunii se filtrează prin frunzele copacilor, efect de penumbră.”

După colectarea tuturor metaforelor vizuale pe platforma GClassroom, a urmat un *recital de „cioburi diamantine”*: o lectură performativă a fragmentelor din manuscrise, acompaniată de proiecția imaginilor generate.

Activitatea 5: Laboratorul de Instapoezie (colaborare ChatGPT) – ora 2

Sarcina: Completarea fragmentului selectat cu un vers nou pentru a realiza o Instapoezie de impact.

Folosind ChatGPT ca asistent, elevii trebuie să „șlefuiască” versul generat de algoritm ca să se potrivească cu fragmentul din manuscris, păstrând măsura stihului eminescian. Lucrând în perechi, elevii aleg varianta cea mai potrivită sau intervin prin adaptări personale.

Instapoetry este un stil de poezie modernă, scrisă special pentru a fi partajată pe rețelele de socializare. Aceasta se distinge prin versuri scurte, un limbaj accesibil și o prezentare vizuală atractivă, adesea însoțită de desene minimaliste sau fotografii artistice. Există autori tineri care au transformat postările de pe Instagram în volume de succes internațional. Copiii cunosc acest concept cu care s-au mai întâlnit și l-au experimentat în cadrul altei activități.

- **„Testul de Omenie”:** După îndeplinirea sarcinii, elevii prezintă două variante ale aceluiași vers (unul adaptat de ei și unul „îmbunătățit”/generat de AI). Ceilalți colegi trebuie să identifice care vers este cel „uman”, șlefuit de elevi.

Activitatea 6: Exercițiu reflexiv

Elevii completează o fișă de evaluare a activității (anexa 1) și răspund la întrebarea: „Unde este deficitar AI-ul în raport cu poezia?”.

Din răspunsurile elevilor a reieșit faptul că AI-ul generează foarte repede un vers, îndeplinind o sarcină statistică. El nu se luptă cu cuvântul ca să-l caute pe cel mai potrivit („perfectiunea tranzitorie”), nu șovăie în fața termenilor, adică îi lipsește exact efortul acela uman care caută vibrația și sensul emoției transmise („efervescenta scrisului”). De asemenea, AI-ul greșește uneori măsura versului sau nu oferă o rimă potrivită, adeseori fiind prea simplistă, iar cuvântul propus, prea sec, „rupt din context”.

Totodată, trebuie semnalată și superficialitatea acceptată de unii elevi în îndeplinirea sarcinilor, ușurința cu care sunt dispuși să renunțe la tot efortul creator și să aleagă imediat varianta propusă de AI.

Produse finale:

1. **Portofoliu digital de Instapoezie:** O serie de „postări” (imagine generată AI + stih eminescian șlefuit) publicate pe contul de GClassroom al clasei.
2. **Recital „Cioburi diamantine”:** Lectura fragmentelor inedite din manuscrise acompaniată de proiecția imaginilor generate.

Concluzii:

Proiectul demonstrează că manuscrisele lui Eminescu reprezintă o rețea vie de versuri, unde ideile circulă permanent, trecând dintr-un proiect în altul. Colaborarea cu instrumentele AI a oferit o perspectivă modernă asupra actului creator și a evidențiat faptul că poezia adevărată este un efort de giuvaergiu, nu o simplă generare de date care

mimează structura metrică. Procesul de „șlefuire” a versurilor generate de AI a simulat, la scară pedagogică, munca de selecție și rectificare pe care Eminescu o făcea în propriile caiete caligrafiate. Elevii au părăsit rolul de receptori pasivi, devenind alchimiști care salvează frumusețea din „penumbra tiparului” adaptând-o în produse vizuale de impact pentru a demonstra că poezia este gata să fie reinventată de fiecare generație.

Diseminare: <https://www.facebook.com/groups/1990804990946055/permalink/27336539199279285/>

Bibliografie:

1. Bot, Ioana; Cioabă, Cătălin (ed.), *Eminescu. Versuri din manuscrise*, Humanitas, 2015.
2. Perpessicius, *Note și variante*, în *Opere*, vol. I-V.
3. Creția, Petru, *Testamentul unui eminescolog*, Humanitas, 1998.
4. Marcus, Solomon, *Nevoia de omenesc și de omenie*, în *Decalogul nevoilor umane*.
5. Lecturiada 2026, Provocările concursului „AI, n-AI Poezie!”.

Anexa 1. Fișă de evaluare a activității

Nume elev: _____

Criteriu de evaluare	Realizat (Da/ Nu)	Observații personale
Am identificat corect fragmentul cosmic/terestru în manuscris.		
Am creat un prompt AI care respectă estetica versului ales		
Am „șlefuit” versul AI pentru a respecta măsura eminesciană și a crea o instapoezie.		
Am înțeles conceptele prezentate și de ce un vers „tranzitoriu” poate fi perfect prin sine.		